

Autor/ka:
Dragan Koprivica
Gordana Radojević

50

pitanja i odgovora
o popisu stanovništva u Crnoj Gori

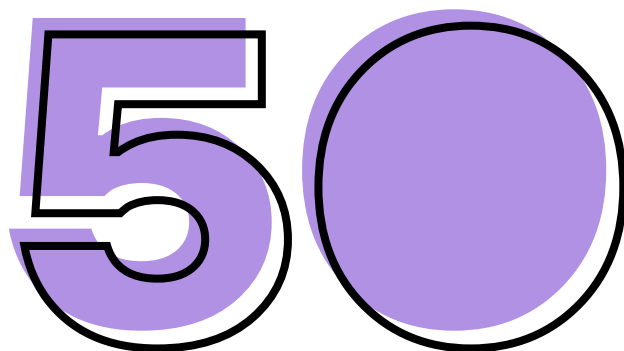
DRUŠTVO
STATISTIČARA
I DEMOGRAFA
CRNE GORE

CENTAR ZA
DEMOKRATSKU
TRANZICIJU

AKCIJA^{CDT}

Autor/ka:
Dragan Koprivica
Gordana Radojević

50

pitanja i odgovora

o popisu stanovništva u Crnoj Gori

Podgorica, januar 2023.

● Uvod

U susret najavljenom popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u Crnoj Gori (popis), Društvo statističara i demografa (DSD) i Centar za demokratsku tranziciju (CDT) su pripremili odgovore na sva važna pitanja koja su vezana za ovu najznačajniju i najkomplikovaniju statističku akciju.

Motiv za pripremu ovog dokumenta zapravo jeste da pokušamo dati odgovore na pitanja koja smo, u skorije vrijeme, dobijali od različitih aktera, odnosno svih oni koji su iz različitih razloga zainteresovani za popis.

Dakle, ovo je naš pokušaj da na jednom mjestu objedinimo sve dileme koje su sa nama podijelili mediji, NVO zajednica, međunarodna zajednica, političke partije, građanke i građani, ali i da damo svoj doprinos njihovom razjašnjenju.

Zato naš fokus nije bio priprema dokumenta koji ima akademsku već upotrebnu vrijednost za one aktere kojima popis nije struka. Željeli smo da na jednostavan i razumljiv način, kroz odgovore na 50 pitanja, predložimo međunarodne statističke standarde, dobre prakse u sprovođenju popisa, domaću legislativu ali i iskustva sa prethodnih popisa u Crnoj Gori.

Ostajemo otvoreni za sve vaše sugestije, dobronamjerne kritike i diskusije o ovoj publikaciji i svim detaljima popisnog procesa.

DSD-CDT tim

1. Šta je popis?

Popis je statistička akcija koja ima za cilj da prebroji ukupno stanovništvo i prikupi podatke o ključnim karakteristikama stanovništva. Popisom se prikupljaju podaci o mjestu gdje stanovništvo pretežno živi, njegovoj starosti, polu, potom o stepenu obrazovanja, ekonomskoj aktivnosti i drugim važnim karakteristikama. Takođe, popisom se prikupljaju informacije i o karakteristikama stambenih jedinica u kojim stanovništvo živi odnosno njihovoj opremljenosti, vrsti, starosti i ostalim karakteristikama.

2. Šta podrazumijeva popis?

Prema međunarodnoj [UNECE](#)¹ metodologiji pod popisom se podrazumijevaju sledeće aktivnosti:

1. Uključivanje zainteresovanih strana;
2. Pripremne aktivnosti popisa (uključujući usvajanja zakona, testiranje i nabavka resursa);
3. Popisivanje ili prikupljanje podataka od stanovništva;
4. Obrada podataka;
5. Garantovanje kvaliteta podatka prije objavljivanja;
6. Objavljivanje podataka;
7. Evaluacija obuhvata i kvaliteta podataka i
8. Analiza rezultata.

3. Zašto je važan popis?

Popisom stanovništva dobija se kompletna slika o stanovništvu i njegovim karakteristikama, kao i stambenom fondu posmatrane države, pa dobijeni podaci imaju višestruku namjenu. Popisni podaci jednako su važni kako za definisanje i sprovođenje vladinih politika, tako i za naučna istraživanja i biznis zajednicu, civilno društvo i širu javnost.

Tako na primjer, popisni podaci o gustini naseljenosti stanovništva, važni su za određivanje lokacije novih javnih ustanova, prije svega vrtića, škola i bol-

¹ Ekonomska komisija za Evropu (engl. *United Nations Economic Commission for Europe*) - *UNECE* (2015): „Preporuke za Popis stanovništva i stanova, 2020“, paragraf 29.

nica, autobuskih stajališta, potom optimalno pozicioniranje mreže prodajnih objekata itd. Ukupan broj podstanara, nezaposlenih lica, potom broj stanovnika koji se odselio, važan je za kreiranje politike ekonomskog razvoja, odnosno povećanje životnog standarda građana. Potom, popisni podaci o broju stanova, prosječnoj starosti i vrsti goriva koja se koristi za grijanje, važni su za planiranje energetske politike, ali sa druge strane i za procjenu uticaja na životnu sredinu.

4. Kada se realizuje Popis stanovništva, domaćinstava i stanova?

Međunarodna je preporuka da se popis realizuje u prvoj godini svake dekade (2001, 2011, 2021. godine...).

5. Šta je kritični momenat popisa?

To je dan u popisnoj godini u odnosu na koji se prikupljaju podaci popisa. Kritični momenat za popis stanovništva 2011. godine, bio je dan 31. mart 2011. u 24.00 sata, odnosno u ponoć između 31. marta i 1. aprila. Podaci su se, za ovaj kritični momenat, prikupljali od 1. do 15. aprila.

6. Kako odrediti period prikupljanja podataka u popisnoj godini?

U principu treba birati onaj mjesec kada je većina stanovništva prisutna u mjestu gdje živi i ujedno otvorena za učešće u popisu. Stoga, prema međunarodnim preporukama UNECE 2015² period prikupljanja podataka ne smije se preklapati sa periodima godine koji su karakteristični po ekstremnim vremenskim uslovima koji otežavaju pristup domaćinstvima, potom ni u periodu turističke sezone i državnih praznika, kao ni sa velikim političkim događajima, kao što su lokalni i parlamentarni izbori.

Preporuka je da popis treba izbjegavati u periodima političke nestabilnosti

2 UNECE (2015): „Conference of European Statisticians - Recommendations for the 2020 Censuses of Population and Housing“, paragrafi 75 - 80

odnosno kada sigurnost popisivača nije zagarantovana. Kao najpovoljniji periodi u posljednja dva popisa u Crnoj Gori bili su: 1-15. april i 1-15. novembar.

7. Po kojoj metodologiji se sprovodi popis?

Utvrđivanje veličine ukupne svjetske populacije i njenog teritorijalnog rasporeda, zahtjeva primjenu istih pravila, definicija i principa popisa stanovništva u svim državama, zbog čega se popis sprovodi po međunarodnoj metodologiji koju utvrđuju Ujedinjene nacije.

Za UNECE region³ kojem pripada i Crna Gora, važeća UN metodologija koja se preporučuje državama članicama nosi naziv „[Preporuke za popis stanovništva i stanova za 2020](#)“.

8. Kako se sprovodi popis u Evropskoj uniji?

U Evropskoj uniji metodologija popisa propisuje se zakonom. Zajednička pravila za prikupljanje sveobuhvatnih podataka o stanovništvu i stanovima svakih deset godina u EU propisana su Regulativom (EC) No 763/2008 o popisu stanovništva i stanova. Opšti zakon o popisu stanovništva u EU dalje se razrađuju u pojedinostima kroz četiri implementacione regulative, kojim se definišu pravila za: i) raščlanjivanje podataka, ii) određivanje referentne godine i referentnog datuma; iii) standard kvaliteta popisnih rezultata i iv) objavljivanje određenih podataka po 1 km².

9. Da li će se po istoj metodologiji sprovoditi i popis 2031. godine?

Imajući u vidu demografske promjene i sve veću tražnju za podacima o stanovništvu, Evropska komisija pokrenula je proceduru izmjene zakonodavstva EU kojim se reguliše pitanje prikupljanja i objavljivanja podataka o stanovništvu.⁴

³ Regija UNECE uključuje 56 država. Njene države članice uključuju zemlje Evrope, ali i zemlje Sjeverne Amerike (Kanada i Sjedinjene Američke Države), Centralne Azije (Kazahstan, Kirgistan, Tadžikistan, Turkmenistan i Uzbekistan) i Zapadne Azije (Izrael). Za više detalja: <https://unece.org/geographical-scope>

⁴ Ova inicijativa je praćena nizom naučnih i akademskih inicijativa koje za cilj imaju da promovišu korišćenje inovativnih ili netradicionalnih izvora podataka za praćenje prirodnog i mehaničkog kretanja stanovništva. Detaljnije u: „[Data innovation in demography, migration and human mobility](#)“.

Primjenom nove zakonske regulative koja će objediniti godišnja istraživanja o stanovništvu i popis stanovništva kao decenijsko istraživanje, podaci o stanovništvu biće dostupniji u kraćim vremenskim intervalima, zbog čega će korišćenje administrativnih izvora odnosno registara koji sadrže podatke o stanovništvu biti jedini mogući metod u prikupljanju podataka za sve države članice EU.

10. Koji metodi za prikupljanje podataka se koriste u popisu?

Postoje tri bazične popisne metode, a to su:⁵

1. **Tradicionalni metod** - informacije o popisnim temama koje se tiču pojedina i domaćinstava prikupljaju se upitnikom direktno od ispitanika preko popisivača “vrata do vrata” ili na druge načine (npr. telefonski intervju, slanje/povratna e-pošta, internet) ili njihovom kombinacijom. Upitnici mogu biti papirni ili elektronski (u slučaju da se podaci prikupljaju korišćenjem kompjutera i web servisa);

2. **Kombinovani metod** - informacije o pojedincima i domaćinstvima prikupljaju se kombinovanjem podataka prikupljenih na terenu sa administrativnim registrima⁶ koji sadrže podatke o stanovništvu. Podaci iz registara se koriste ne samo kao okvir ili kao podrška operacijama na terenu, već i direktno kao izvor podataka;

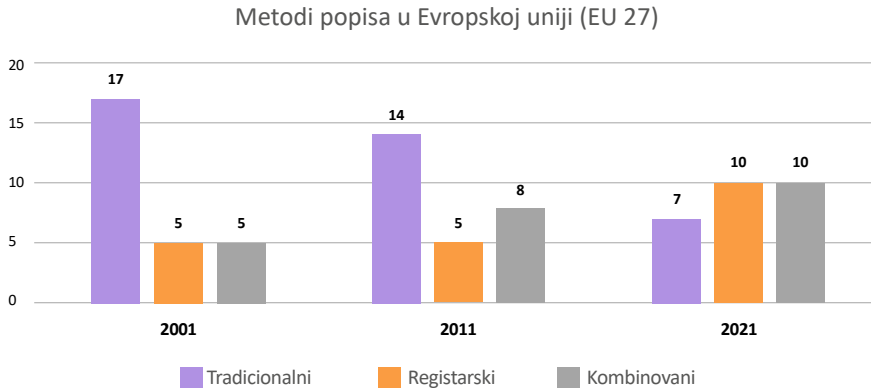
3. **Registarski metod** - podaci o pojedincima i domaćinstvima prikupljaju se iz postojećih administrativnih izvora od kojih su od primarnog značaja registar stanovništva i registar stanova. Oni se povezuju na individualnom nivou sa informacijama koje se preuzimaju iz drugih administrativnih registara, kao što su biznis registri, poreski, registri o nezaposlenosti, obrazovanju i drugi.

5 UN (2017): „Principles and Recommendations for Population and Housing censuses“, str. 15.

6 UNECE 2021: „Guidelines for Assessing the Quality of Administrative Sources for Use in Censuses“, str.4: „Administrativni izvori podataka su skupovi podataka koji sadrže informacije prikupljene prvenstveno za administrativne svrhe. Ovo uključuje, podatke koje prikupljaju ministarstva, uprave, agencije kao i druge organizacije za potrebe registracije i vođenje evidencije, obično tokom pružanja javnih usluga. Oni uključuju administrativne registre (sa jedinstvenim identifikatorom ili matičnim brojem) kao što su registar nepokretnosti, stanovništva, preduzeća ili privredni registar, registar adresa i kućnih brojeva, obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja, potom poreske registre i druge administrativne izvore.“

11. Najčešće korišćeni metodi popisa u 2021?

Najčešće korišćeni metod popisa u 2021. godini u EU bio je kombinovani metod.

Izvor: UN - <https://statswiki.unec.org>

U državama Zapadnog Balkana još uvijek se koristi tradicionalni metod, osim u Sjevernoj Makedoniji koja je u 2021. godini primjenila kombinovani metod kao i većina država Evropske unije.

12. Koji metod popisa daje najpreciznije podatke?

Svaki od metoda popisa ima svoje prednosti i nedostatke. Ipak, imajući u vidu da se u posljednjem popisu 2021. godine broj država u EU koje koriste tradicionalni metod smanjio za 50%, čini se da će ovaj trend biti nastavljen u budućnosti i biti zamjenjen registarskim metodom.

13. Zašto se povećava broj država koje napuštaju tradicionalni metod popisa?

Povećani interes država da napuštaju tradicionalni metod popisa može se objasniti potrebom da se popisni podaci o stanovništvu objavljuju češće

nego decenijski, potom nedostatkom finansijskih sredstava za popis, zatim nevoljnošću stanovništva da učestvuje u popisu, kao povećanim tehničkim mogućnostima za obradu administrativnih izvora podataka u digitalizovanom društvu.⁷

Takođe, države EU dodatno su motivisane za prelazak na registarski metod usljed najavljenih zakonskih izmjena o statistici stanovništva, koje će praktično učiniti registarski metod jedinim mogućim kako bi se obezbjedili podaci o stanovništvu u vremenskim intervalima kraćim od deset godina.

14. Kako odrediti sadržaj popisa odnosno podatke koji će se prikupljati popisom?

U cilju postizanja međunarodne uporedivosti organizacija UN-a mogući sadržaj popisa definisala je kroz:⁸

- listu obavezujućih tema/podataka o stanovništvu koje država članica mora uključiti u popis stanovništva: (1) mjesto uobičajenog boravka, (2) geografske karakteristike, (3) demografske karakteristike, (4) ekonomske karakteristike, (5) obrazovanje, (6) migracije, (7) domaćinstvo i karakteristike porodice, (8) karakteristike stanovanja;

- listu neobavezujućih tema o stanovništvu koju država članica ne mora uključiti u popis u cilju postizanja međunarodne uporedivosti, a to su: poljoprivredna aktivnost, etno-kulturološke karakteristike i druge.

Konačni sadržaj popisa na nacionalnom nivou utvrđuje se kroz javne konsultacije.

15. Koje podatke ne prikupljati popisom stanovništva?

Shodno međunarodnim preporukama⁹ određena tema treba biti isključena iz popisa ukoliko:

7 UN 2017, paragraf 1.64.
8 Isto, ANNEX 1, 210-214. str.
9 UNECE 2015, paragraf 34.

1. je osjetljiva ili potencijalno nametljiva, ili zahtijeva duga objašnjenja ili uputstva za prikupljanje;
2. nameće prevelik teret stanovništvu ili traži informacije koje nijesu odmah poznate;
3. njeno uključivanje će vjerovatno imati štetan uticaj na pokrivenost ili kvalitet prikupljenih informacija;
4. se odnosi o mišljenja ili stavove;
5. stvara velike problem u kodiranju odnosno klasifikaciji ili zahtjeva opsežnu obradu što doprinosi ukupnim troškovima popisa.

16. U kojim državama se popisom ne prikupljaju podaci o etničko-kulturološkim karakteristikama?

U Evropskoj uniji većina država, odnosno njih 15 nije prikupljala podatke o etničkoj pripadnosti u popisu 2011. godine, a to su: Austrija, Belgija, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Italija, Luksemburg, Malta, Holandija, Norveška, Portugal, Slovenija, Španija i Švedska.¹⁰ Od ukupnog broja ovih država, njih 6 je koristilo registarski metod popisa, 3 kombinovani i 6 država tradicionalni metod popisa.

Detaljniji pregled po državama prikazan je u prilogu 2.

17. Da li izostavljanje podatka o etničko-kulturološkim karakteristikama može ugroziti prava manjina?

Ne mogu biti ugrožena prava manjina, jer se do podataka o manjinama može doći i drugim metodama, osim popisa. Treba imati u vidu da su prava manjina zaštićena i u Francuskoj, Njemačkoj, Švedskoj, Norveškoj, Austriji i drugim državama, iako se popisom ne prikupljaju etničko-kulturološke karakteristike.

18. Zašto pitanja o nacionalnosti, jeziku i vjeroispovjesti nemaju ponuđene odgovore, već se upisuju na otvorenoj liniji?

Kako formulacija pitanja koja se koriste za prikupljanje podataka o etničkoj pripadnosti može uticati na izbor koji ispitanici donose u vezi sa svojim etničkim identitetom, shodno međunarodnim preporukama (UNECE, 2015), pitanja o etničko-kulturološkim karakteristikama moraju sadržati mogućnost upisivanja odgovora na "otvorenoj liniji". To znači da se informacije o etničkoj pripadnosti pribavljaju samoizjašnjavanjem ispitanika, kao i da ispitanici imaju mogućnost da opisuju svoj identitet sopstvenim riječima.

19. Kako se sprovodi popis stanovništva u Crnoj Gori?

Popis stanovništva u Crnoj Gori sprovodi se tradicionalnom metodom „od vrata do vrata“. Na taj način planira se realizovati i popis stanovništva iz posljednjeg kruga 2020.

On se reguliše posebnim zakonom o popisu stanovništva, koji se usvaja za svaki od popisa. Na bazi tog zakona, Uprava za statistiku kao glavni koordinator popisa donosi niz metodoloških i drugih uputstava kojim se bliže određuju pitanja popisa.

20. Zašto se u Crnoj Gori ne koristi registarski ili kombinovani metod kao u većini država EU?

Pretpostavke za primjenu registarskog metoda u Crnoj Gori shodno preporukama Evropske komisije počele su se testirati 2018. godine kada je Vlada Crne Gore usvojila "[Informaciju o pripremama registarskog popisa stanovništva, domaćinstava i stanova](#)".¹¹ Ipak, nepostojanje registra kućnih brojeva i adresa

(adresnog registra), kao i zakonska ograničenja u pogledu pristupa ličnim podacima i povezivanju istih iz više različitih registara, učinilo je da kombinovani ili registerski metod u Crnoj Gori bude još uvijek praktično neizvodljiv.¹²

21. Kako je moguće prikupiti podatke za 15 dana?

U Crnoj Gori se koristi decentralizovani model prikupljanja podataka. Uprava za statistiku kao glavni koordinator i nosilac popisa, ovlašćenje za prikupljanje podataka prenosi na popisne komisije koje rukovode fazom prikupljanja podataka na teritoriji opštine za koju su zaduženi (ukupno 25 popisnih komisija). Popisna komisija na opštinskom nivou angažuje popisivače i instruktore koji su zaduženi za obilazak stambenih jedinica i prikupljanje podataka o licima koja u njima žive.

22. Zašto je potrebno šest mjeseci od usvajanja zakona o popisu do početka procesa prikupljanja podataka?

Nakon stupanja na snagu Zakona o popisu stanovništva, a prije početka faze prikupljanja podataka, Upravi za statistiku i ostalim organima koji su zaduženi za popis potrebno je određeno vrijeme za izvršenje obaveza koje su im definisane zakonom.

Uprava za statistiku je u obavezi sprovesti javne nabavke za sve potrebne resurse popisa, od štampanja upitnika do nabavke opreme i ostalog materijala. Takođe, značajano vrijeme potrebno je za informisanje i edukaciju javnosti o periodu kada će popis biti spoveden, značaju popisa i obavezama i pravima lica koja se popisuju, kako bi ih motivisali za učešće u popisu. Pored edukacije javnosti, ovaj period je potreban i za formiranje popisnih komisija na opštinskom nivou, edukaciju popisivača i instruktora i ostalih učesnika u popisu.

23. Da li je međunarodni monitoring popisa obavezujući?

Međunarodni monitoring nije obavezujući.

Međutim, u cilju povećanja transparentnosti i jačanja povjerenja u proces realizacije popisa, država može tražiti nadležnim međunarodnim institucijama da sprovedu monitoring ili procjenu popisa.¹³ Međunarodni monitoring ima za cilj da procjeni da li je popis sproveden u skladu sa međunarodnom metodologijom i evropskim konceptom kvaliteta zvanične statistike.¹⁴

24. Ko će biti popisani u Crnoj Gori?

Popisom će biti popisani svi oni koji žive u Crnoj Gori, bez obzira na državljanstvo i prisutnost u trenutku popisa. Pored lica biće popisani stanovi i nastanjene prostorije.

25. Kada će popis biti održan u Crnoj Gori?

Još uvijek nije poznato kada će popis biti organizovan u Crnoj Gori, iako je usvojen Zakon o popisu stanovništva.

26. Da li sam obavezan da učestvujem u popisu?

Shodno Zakonu o popisu stanovništva lice koje je obuhvaćeno popisom dužno je da učestvuje u njemu.

13 „Kako bi se obezbijedila transparentnost i povećalo povjerenje u rezultate popisa, nadležna tijela Crne Gore su tražila „peer“ procjenu popisa stanovništva 2011. godine. Evropska komisija, koja je već podržavala Crnu Goru sa tehničkom pomoći u pripremnoj fazi, pristala je da organizuje procjenu Popisa 2011. Glavni cilj „peer“ procjene Popisa stanovništva u Crnoj Gori bio je da procijeni da li je popis bio sproveden u skladu sa međunarodnim preporukama koje je objavila UN Ekonomska komisija za Evropu (UNECE)/Eurostat i usvojila Konferencija evropskih statističara kao Principe i preporuke za Popis stanovništva i stanovanja 2010. godina“ - Uprava za statistiku (2011): „Misija procjene popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. godine u Crnoj Gori“, str. 3., paragrafi 1. i 3.

14 U zaključku izvještaja procjene popisa 2011. godine, paragraf 173: navedeno je: *„Misija smatra da je Popis stanovništva Crne Gore bio pripremljen, sproveden na terenu i obrađen u skladu sa međunarodnim preporukama, a naročito preporukama Konferencije evropskih statističara za krug 2010 popisa stanovništva i stanovanja. Dodatno, misija je uočila sa zadovoljstvom, visoki nivo profesionalizma uključenih zaposlenih na svim nivoima popisa iz MONSTAT-a, kao i kod privremeno zaposlenog osoblja. Misija smatra da je popisom postignut visok nivo kvaliteta, posebno u pogledu tačnosti i pravovremenosti“*.

27. Koja će mi pitanja biti postavljena u popisu?

O licima koja se obuhvataju popisom prikupiće se podaci o: imenu i prezimenu; polu; datumu rođenja i jedinstvenom matičnom broj lica; mjestu i državi rođenja; mjestu stalnog stanovanja majke u vrijeme kada je lice rođeno; boravku lica u drugoj državi; datumu (godina i mjesec) odlaska u drugu državu i nazivu države; namjeravanoj dužini boravka u drugoj državi; mjestu iz kojeg se lice doselilo; godini i mjesecu doseljenja; razlozima odsutnosti lica iz Crne Gore; državi iz koje se lice doselilo; godini, mjesecu i razlozima posljednjeg doseljenja, odnosno povratka u Crnu Goru; namjeravanoj dužini boravka u Crnoj Gori; bračnom statusu, odnosno vanbračnoj zajednici, životnom partnerstvu lica istog pola; broju živorođene djece; državljanstvu; nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti; vjeri; maternjem jeziku; jeziku kojim lice uobičajeno govori; stranim jezicima kojima se lice služi; nivou školske spreme, odnosno stečenog obrazovanja; poznavanju rada na računaru; statusu ekonomske aktivnosti (zaposleno, odnosno nezaposleno); razlogu neaktivnosti (dijete, student, domaćica, lice sa prihodima od imovine, penzioner i drugi razlozi zbog kojih lice nije aktivno); zanimanju; djelatnosti u kojoj je lice zaposleno, odnosno bilo zaposleno; angažmanu lica; državi i mjestu u kojoj je lice zaposleno; funkcionalnoj sposobnosti lica za obavljanje svakodnevnih aktivnosti i invaliditetu; mjestu uobičajenog boravka, prethodnom mjestu uobičajenog boravka i datumu (godina i mjesec) dolaska u sadašnje mjesto boravka, invaliditetu i vrsti invalidnosti (senzorna, motorička i psiho-socijalna).

Popisom će se prikupiti i podaci o domaćinstvu, kao i stanu i drugim nastanjnim prostorijama.¹⁵

28. Da li sam obavezan da odgovorim na sva pitanja iz popisa?

Lice koje je obuhvaćeno popisom dužno je da u njemu učestvuje, odnosno da odgovori na sva pitanja i da na svako pitanje da tačan i potpun odgovor u skladu sa metodologijom popisa.

Izuzetno, ako lice ne želi da se izjasni o nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti, vjeri, maternjem jeziku i jeziku kojim lice uobičajeno govori, upisuje se odgovor „Ne želi da se izjasni“.

Popisivač mora unijeti u popisne upitnike podatke onako kako mu ih je saopštilo lice obuhvaćeno popisom.

29. Šta će se desiti ako ne budem u stanu u trenutku kada me obiđe popisivač?

Podatke o odsutnim članovima domaćinstva daje punoljetni član domaćinstva kome su podaci o odsutnim članovima najviše poznati.

U slučaju da popisivaču u vrijeme popisa lice ne otvori stan iz razloga odsutnosti ili drugih razloga, popisivač će ostaviti pisano obavještenje da su se lica koja žive u tom stanu dužna javiti na kontakt telefon iz obavještenja, radi dogovora oko ponovnog dolaska popisivača.

30. Ko daje odgovore na pitanja za maloljetna lica?

Za djecu mlađu od 15 godina podatke daje jedan od roditelja, usvojitelj ili staratelj.

31. Da li moje podatke može da koristi neka druga državna institucija?

Individualni podaci i upitnici za popis prikupljeni popisom koriste se isključivo u statističke svrhe i iskazuju se u zbirnom (agregiranom) obliku što se vidno označava na popisnim upitnicima i obrascima. Individualne podatke i upitnike za popis, sa jedinstvenim matičnim brojem ili drugim podacima preko kojih se može otkriti identitet lica, Uprava za statistiku, shodno zakonu, ne može ustupati drugim fizičkim i pravnim licima.

32. Da li na osnovu podataka koji su unjeti u popisne upitnike mogu da ostvarim neka prava?

Podaci i upitnici za popis prikupljeni u popisu ne mogu se koristiti u svrhu utvrđivanja obaveza građana, niti kao dokaz za ostvarivanje prava građana,, shodno članu 29 Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova. Riječ je o međunarodnom statističkom pravilu, i kao takvo definisano je zakonom u svim država Zapadnog Balkana, EU i šire..

33. Kako da budem siguran da moji lični podaci neće biti zloupotrebjeni u druge svrhe?

Podaci prikupljeni u popisu koji se direktno ili indirektno mogu dovesti u vezu sa licem na koje se odnose, statistički su povjerljivi i predstavljaju službenu tajnu. Uprava za statistiku, shodno zakonu, dužna je da preduzme mjere administrativne, tehničke ili organizacione prirode radi zaštite podataka prikupljenih popisom, od neovlašćenog pristupa tim podacima, njihovog otkrivanja ili zloupotrebe.

34. Koje su moje obaveze tokom popisivanja?

Obaveza lica koje učestvuje u popisu jeste da primi popisivača, odgovori na sva pitanja iz upitnika i pruži na uvid javnu ispravu na osnovu koje je moguće utvrditi identitet lica.

Lice koje je obuhvaćeno popisom dužno je da ne zloupotrebljava postupak popisivanja i prisustvo popisivača na način što će snimati ili fotografisati tok intervjua ili popunjene popisne upitnike i snimak ili fotografiju javno objaviti putem interneta ili medija.

35. Šta da očekujem od popisivača?

Od popisivača prilikom ulaska u vaš stan možete očekivati:

- da pokaže pisano ovlašćenje prilikom ulaska u stan;
- da vodi računa o tačnosti upisanih podataka koje ste saopštili prilikom popisivanja;
- da čuvaju kao službenu tajnu sve podatke do kojih ih došli tokom popisivanja, zbog čega potpisuju izjavu o poštovanju principa povjerljivosti u skladu sa zakonom;
- da neće zloupotrebiti postupak popisivanja, na način što će u prisustvu lica koje se popisuje, snimati ili fotografisati tok intervjua ili popunjene popisne upitnike i obrasce i snimak ili fotografiju javno objaviti putem interneta ili medija.

36. Kome da prijavim nepravilnosti tokom popisivanja u slučaju da do njih dođe ili me popisivač uopšte ne posjeti?

Sve nepravilnosti tokom popisa može prijaviti Upravi za statistiku i drugim nadležnim organima.

37. Koliko je lica potrebno angažovati da bi se prikupili podaci?

Procjenjuje se da je za tradicionalni metod prikupljanja podataka „od vrata do vrata“ u trajanju do 15 dana potrebno angažovati oko 4 500 lica u Crnoj Gori:¹⁶

- oko 4 000 popisivača;
 - oko 400 opštinskih instruktora (jedan opštinski instruktor kontroliše rad 7-10 popisivača);
 - oko 180 članova popisnih komisija koje su zadužene za organizaciju popisu na teritoriji opštine.
-

38. Da li mogu da se prijavim za posao popisivača i instruktora?

Javni poziv za prijavljivanje kandidata za popisivače i instruktore raspisuje se prije početka popisa. Izbor i imenovanje popisivača vrši popisne komisije koje se formiraju na opštinskom nivou, a shodno unaprijed definisanim kriterijuma koji se obično odnose na stepen završene školske spreme i državljanstvo. Pored opštih uslova mogu se zahtjevati i specifični uslovi kao što je iskustvo u ranijim popisima i istraživanjima i drugi.

39. Da li je potrebna posebna obuka za posao popisivača i instruktora?

Za sve učesnike popisa sprovodi se posebna vrsta obuke u trajanju od tri dana.¹⁷ Nakon završene obuke vrši se provjera uspješnosti obuke za sve učesnike popisa.

40. Da li mogu biti član opštinske popisne komisije?

Popisna komisija se obrazuje za svaku jedinicu lokalne samouprave.

Članove popisne komisije imenuje direktor Uprave za statistiku, i to:

- 1) tri člana predstavnika jedinica lokalne samouprave, na predlog gradonačelnika Glavnog grada i Prijestonice, odnosno predsjednika opštine;
- 2) dva člana predstavnika Uprave za statistiku (državni instruktori);
- 3) jednog člana predstavnika Uprave za katastar i državnu imovinu, na predlog direktora te Uprave;
- 4) jednog člana predstavnika Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, na predlog direktora tog Zavoda.¹⁸

¹⁷ Iskustvo iz popisa 2003. i 2011. godine. Obuka popisivača u drugim državama kreće se od nekoliko dana do tri sedmice.

¹⁸ Shodno Zakonu o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova od 12.12.2022. godine.

41. Koliko traje prikupljanje podataka?

Prikupljanje podataka obično traje 15 dana.

42. Koliko traje unos prikupljenih podataka?

Naša je procjena da unos podataka može biti obavljen za 40 dana.¹⁹

43. Koliko je potrebno da se objave podaci iz popisa?

Preliminarne rezultate popisa, po naseljima, jedinicama lokalne samouprave i za teritoriju Crne Gore o broju stanovnika, domaćinstava i stanova i drugih nastanjenih prostorija, Uprava za statistiku objavljuje obično u roku od 30 dana od dana završetka popisa. Konačne rezultate Uprava za statistiku će objaviti prema godišnjem planu zvanične statistike i kalendaru objavljivanja statističkih podataka.

44. Kada će naši podaci biti dostupni Evropskoj uniji?

Države članice EU u obavezi su dostaviti podatke Eursotat-u do 31. decembra 2022. za ukupnu populaciju po 1km², a ostale podatke do 31. marta 2024. godine.

45. Da li će podaci popisa biti besplatni?

Da, popisni podaci biće otvoreni i besplatni svim korisnicima pod istim uslovima.

46. Šta znači dobiti kvalitetne podatke popisa?

Popisni podaci su kvalitetni ukoliko su prikupljeni, obrađeni i objavljeni u skladu sa [kodeksom kvaliteta zvanične statistike](#), a koji podrazumjeva prije svega profesionalnu nezavisnost institucije koja je zadužena za popis, a koja dalje garantuje poštovanje principa tačnosti, objektivnosti, dostupnosti i drugih principa u svim fazama popisa.

47. Šta znači postpopisno istraživanje?

Postpopisno istraživanje realizuje Uprava za statistiku nakon završenog popisa, radi ocjenjivanja obuhvata i kvaliteta podataka prikupljenih popisom.

48. Koliko košta popis?

Planirana sredstva za realizaciju popisa stanovništva iznose 5,67 miliona eura.²⁰

49. Gdje mogu dobiti više informacija o popisu stanovništva?

Više informacija o popisu možete pronaći na zvaničnoj web stranici Uprave za statistiku: www.monstat.org.

50. Šta će se desiti ako ne budem popisan/a?

Umanjićete kvalitet popisnih podataka. Cilj popisa je potpun obuhvat stanovništva koje živi u Crnoj Gori, odnosno da niko ne bude izostavljen.

²⁰ Zakonom o budžetu za 2022. godinu planirano je 4,64 miliona eura, dok su rebalansom budžeta opredjeljena dodatna sredstva u iznosu od 1.026.676 eura

● Korišćeni izvori:

1. Irmgard Anglmayer and Issam Hallak (2022): „Towards a new regulatory framework for European population statistics“, European Parliament
2. EUROSTAT (2019): „EU legislation on the 2021 population and housing censuses“, Luxembourg
3. Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 on population and housing censuses
4. Implementing Regulation (EU) 2017/543 of 22 March 2017 laying down rules for the application of Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council on population and housing censuses as regards the technical specifications of the topics and of their breakdown
5. Regulation (EU) 2017/712 of 20 April 2017 establishing the reference year and the programme of the statistical data and metadata for population and housing censuses provided for by Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council
6. Implementing Regulation (EU) 2017/881 of 23 May 2017 implementing Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council on population and housing censuses, as regards the modalities and structure of the quality reports and the technical format for data transmission, and amending Regulation
7. Regulation (EU) 2018/1799 of 21 November 2018 on the establishment of a temporary direct statistical action for the dissemination of selected topics of the 2021 population and housing census geocoded to a 1 km² grid
8. UNECE (2015): „Conference of European Statisticians Recommendations for the 2020 Censuses of Population and Housing“, United Nations New York and Geneva
9. UN (2017): „Principles and Recommendations for Population and Housing censuses“, United Nations New York
10. UNECE (2021): „Guidelines for Assessing the Quality of Administrative Sources for Use in Censuses“, United Nations Geneva
11. Uprava za statistiku (2012): „Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u 2011. godini“ – izvještaj o realizovanim aktivnostima“
12. Uprava za statistiku (2011): „Misija procjene popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. godine u Crnoj Gori“
13. UNECE (2014) „Measuring population and housing, practices of UNECE countries in the 2010 round census, United Nations Economic Commission for Europe“;
14. Uprava za statistiku (2004): „Konačni rezultati popisa 2003“, saopštenje
15. Zakon o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova, od 12.12. 2022. godine;
16. Vlada Crne Gore (2022): Zaključak broj 04-3319/2“ od 02.juna 2022. godine
17. Vlada Crne Gore (2018): Informacija o pripremama registarskog popisa stanovništva, domaćinstava i stanova;
18. Vlada Crne Gore (2018) : Zaključak broj 07-651 od 01.marta 2018. godine
19. Zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u 2011. godini (“Sl. listu Crne Gore”, br. 41/10 od 23. 7. 2010, 44/10 od 30. 7. 2010, 75/10 od 21. 12. 2010. godine);
20. Zakon o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u 2003. godini (“Sl. list RCG”, br. 59/00, 12/01, 38/02, 21/03).

● Sajтови:

<https://www.monstat.org> - sekcije: popis 2003, popis 2011, popis 2022. godina

<https://unece.org/statistics/population-and-housing-censuses>

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography>

<https://unstats.un.org/UNSDWebsite>

● PRILOG 1: Metodi popisa stanovništva u EU

	Države (EU 27)	Popis 2011	Popis 2021
1	Austrija	registarski	registarski
2	Belgija	kombinovani	registarski
3	Bugarska	tradicionalni	tradicionalni
4	Hrvatska	tradicionalni	tradicionalni
5	Kipar	tradicionalni	tradicionalni
6	Češka	tradicionalni	kombinovani
7	Danska	registarski	registarski
8	Estonija	kombinovani	kombinovani
9	Finska	registarski	registarski
10	Francuska	rotacioni	rotacioni
11	Njemačka	kombinovani	kombinovani
12	Grčka	tradicionalni	tradicionalni
13	Mađarska	tradicionalni	kombinovani
14	Irska	tradicionalni	kombinovani
15	Italija	tradicionalni	kombinovani
16	Latvija	kombinovani	registarski
17	Litvanija	kombinovani	registarski
18	Luksemburg	tradicionalni	kombinovani
19	Malta	tradicionalni	tradicionalni
20	Holandija	kombinovani	registarski
21	Poljska	kombinovani	kombinovani
22	Portugal	tradicionalni	tradicionalni
23	Rumunija	tradicionalni	kombinovani
24	Slovačka	tradicionalni	kombinovani
25	Slovenija	registarski	registarski
26	Španija	kombinovani	registarski
27	Švedska	registarski	registarski

Izvor: UNECE (2014) „Measuring population and housing, practices of UNECE countries in the 2010 round census, United Nations Economic Commission for Europe“;

<https://statswiki.unece.org/display/censuses/Censuses+of+the+2020+round>

<https://statswiki.unece.org/display/censuses/Censuses+of+the+2010+round>

● PRILOG 2: Uključenost etničko-kulturoloških karakteristika u popisu EU, 2011. godina

	Države (EU 27)	Popis 2011	Popis 2021	
	Države (EU27)	Etnička pripadnost	Religija	Jezik
1	Austrija	NE	NE	NE
2	Belgija	NE	NE	NE
3	Bugarska	DA	DA	DA
4	Hrvatska	DA	DA	DA
5	Kipar	DA	DA	DA
6	Češka	DA	DA	DA
7	Danska	NE	NE	NE
8	Estonija	DA	DA	DA
9	Finska	NE	NE	NE
10	Francuska	NE	NE	NE
11	Njemačka	NE	DA	NE
12	Grčka	NE	NE	NE
13	Mađarska	DA	DA	DA
14	Irska	DA	DA	DA
15	Italija	NE	NE	NE
16	Latvija	DA	DA	DA
17	Litvanija	DA	DA	DA
18	Luksemburg	NE	NE	DA
19	Malta	NE	NE	NE
20	Holandija	NE	NE	NE
21	Poljska	DA	NE	DA
22	Portugal	NE	NE	NE
23	Rumunija	DA	DA	DA
24	Slovačka	DA	DA	DA
25	Slovenija	NE	NE	NE
26	Španija	NE	NE	NE
27	Švedska	NE	NE	NE

Izvor: UNECE (2014) „Measuring population and housing, practices of UNECE countries in the 2010 round census, United Nations Economic Commission for Europe“;

<https://statswiki.unece.org/display/censuses/Censuses+of+the+2020+round>

<https://statswiki.unece.org/display/censuses/Censuses+of+the+2010+round>

Master kvart, lamela F, sprat IX, 81000 Podgorica, Crna Gora
cdt@cdtmn.org | www.cdtmn.org